

Boligrådgivning i kommunene

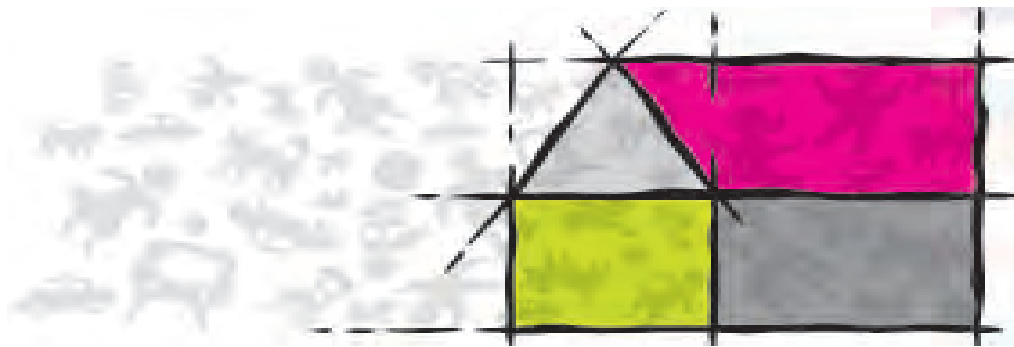
Eksempelsamling for organisering av arbeidet med rådgivning om boligtilpassing i kommunene

Innhold

Forord - Boligrådgivning i kommunene	Side 3
Alta kommune	Side 4 - 5 - 6
Arendal	Side 7 - 8
Askøy kommune	Side 9 - 10
Bergen kommune	Side 11
Fauske kommune	Side 12 - 13
Gloppen kommune	Side 14 - 15
Narvik kommune	Side 16 - 17
Orkdal kommune	Side 18 - 19 - 20
Rana kommune	Side 21 - 22
Skien kommune	Side 23
Steinkjer kommune	Side 24 - 25
Åfjord kommune	Side 26 - 27
Ås kommune	Side 28 - 29-30

*Denne eksempelsamlingen er utarbeidet i samarbeid med:
Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV hjelpemiddelsentral).*

Tilpassing av bolig

Det er viktig at personer, som trenger hjelp til å få tilpasset boligen sin for å kunne bli boende hjemme, får den hjelp og støtte de trenger.

Hensikten med denne eksempelsamlingen er å vise hvordan noen kommuner har valgt å organisere arbeidet rundt boligtilpassing.

Her er det eksempler fra Arendal i sør til Alta i nord. Eksemplene er på ulike målføre (bokmål/nynorsk) der kommunene gir oss et innblikk i hvordan de har valgt å organisere arbeidet med boligtilpassing.

Målgrupper

Ansatte i kommunen og andre som kommer i kontakt med personer som trenger hjelp til å tilrettelegge boligen sin.

Kommunen sitt ansvar

Kommunen har selv ansvar for boligrådgivingen i kommunen.

Arbeidet med rådgivning for tilpassing av bolig, er organisert forskjellig i de ulike kommunene.

Å gi råd og veiledning til personer som har behov for tilpassing av bolig, for å kunne bli boende, omfatter:

- vurdering av personlig økonomi
- behov for ekstern finansiering (lån og tilskudd)
- behov for tilpassing av bolig
- valg av tiltak

Vi håper eksempelsamlingen vil være til inspirasjon og nytte og retter en spesiell takk til de 13 kommunene, som i en travel hverdag, har bidratt til dokumentasjonen.

Alta kommune

Folk skal kunne bo hjemme lengst mulig

Det er en generell oppfattelse i kommunene at folk ønsker å bo hjemme lengst mulig, og at de ofte er villige til å strekke seg langt for å gjøre dette mulig. Dette er fullt i tråd med Alta kommunes eget ønske, og det legges til rette for tjenester, hjelpemidler og økonomisk støtte for at dette skal la seg gjennomføre.

Oftest tar bruker eller pårørende kontakt med ergo/fysiotjenesten selv. I noen tilfeller avdekkes behov ved annen type hjemmebesøk, eller gjennom andre helse-tjenester i hjemmet, da spesielt hjemmesykepleie.

Saksbehandler for lån og tilskudd kan bli direkte kontaktet av søkere, som da henviser videre til ergo/fysio for videre kartlegging av behovet.

Bilde: Alta Helsesenter.

Hvordan organiseres arbeidet i kommunen?

Alta kommune har ikke en egen boligrådgivnings-tjeneste, men har gode samarbeidsrelasjoner internt i kommunen i saker som vedrører tilpassing av bolig. Spesielt gjelder dette mellom ergo/fysiotjenesten og økonomi. Det tas kontakt med tekniske tjenester ved behov. Kommunen har egen saksbehandler på lån og tilskudd, som tilhører Servicesenteret i Alta kommune.

Rutiner for vurdering og tildeling av kommunale boliger er under omlegging i kommunen. Gjennom disse rutinene vil behovet for tilpassede boliger kunne avdekkes, som for eksempel personer som ikke er registrert i hjelpesystemet fra før av. Rutinene skal bidra til å sikre at man iverksetter kontakt med korrekt hjelpeinstans, og at søker slipper å ta mange runder alene.

På hvilken måte kommer kommunen i kontakt med brukere som har behov for tilpassing av eksisterende bolig eller nye boliger?

Kommunen kunngjør tilskuddsordningen på kommunens egen hjemmeside, andre medier og oppslag.

Hva bistår kommunen søkerne med?

Ergo/fysio foretar en kartlegging av brukers funksjonsnivå i hjemmet. De gjør vurderinger på hvordan en tilpassing kan gi økt tilgjengelighet både i og utenfor boligen. I noen tilfeller må også vurderingene baseres på at brukeren skal kunne motta tjenester i hjemmet. De vurderer i slike tilfeller hvordan hjelpepersonell og plasskrevende hjelpemidler kan tilpasses i hjemmet til brukeren. De bistår søker med hjelp til å søke prosjekterings- og utbedringstilskudd fra Husbanken. I tillegg gir de informasjon om andre aktuelle tilskudd.

Den aller mest vanlige tilpassingen er trappeheis, både innendørs og utendørs, tilrettelegging av bad og dusj og tilpassing av inngangsparti.

Når det gjelder tilpassing av trappeheiser gir ergo/fysio veiledning og informasjon om andre alternativer, da spesielt ombygning eller påbygning. Ergo/fysio ser at de beste løsningene ligger i å få alle hovedfunksjoner på ett plan. Tilpassing av inngangsparti er også en ordinær tilrettelegging. De vurderer hvordan alternativ til rampe/heis kan erstattes med litt større ombygning av adkomsten.

Mindre tilpassingssaker, som tilrettelegging av bad og dusj, går i hovedsak kun gjennom saksbehandler for lån og tilskudd. Ergo/fysio kan i tillegg gi veiledning om hvordan tilpassing av bad kan gi mulighet for hjelpe-assistent på sikt.

Økonomisk veiledning:

Søkerne får god informasjon om hvilke muligheter de har til å søke de ulike tilskuddsordningene. Kommunen gjør en første vurdering for å se om søker ligger innenfor målgruppen, både funksjonelt og økonomisk.

De vanligste ordningene brukerne benytter seg av er tilskudd til prosjektering og utredning fra Husbanken, tilskudd til tilpassing fra kommunen, istedet for heistilskudd fra NAV Hjelpemiddelsentral (HMS).

Startlån kan benyttes i saker der tilskuddsordningene fra kommunen, Husbanken og NAV HMS ikke er dekkende for de totale kostnadene på tilretteleggingen.

Kommunen gjør en helhetsvurdering hvordan samordning av virkemidlene, og bruk av blant annet startlån, kan være mulighet for søker.

Saksbehandler for lån og tilskudd har i tillegg tett samhandling med NAV og gjeldsrådgiver for å vurdere de økonomiske forpliktelsene, samtidig som en gjør vurdering om refinansiering av ulike lån vil gi en bedre økonomisk situasjon for søker.

Tilskudd / lån i tilpassingssaker blir betalt ut etter godkjente fakturaer. Kommunens saksbehandler for lån og tilskudd fører byggregnskap og godkjenner og anviser til betaling. Ingen startlåns- / tilskuddsmottakere får pengene på privat konto til egen forvaltning.

Både ergo/fysio og saksbehandler for lån og tilskudd foretar en langsiktig og helhetlig vurdering på de større tilpassingssakene.

I den økonomiske vurderingen tar en høyde for at søker og nærmeste pårørende skal kunne sitte med den økonomiske forpliktelsen over tid. Ergo/fysio vektlegger også alternative løsninger basert på diagnose, og videre prognose, dersom den tilsier at funksjonsnivået vil forverres på sikt.

I de større tilpassingssaker er tett samarbeid med NAV HMS nødvendig. Store hjelpemidler som elektriske rullestoler og pasientløfter krever stor plass og det må legges til rette for muligheter til lading.

Kommunen har et godt samarbeid med NAV HMS som er lett tilgjengelig og har god kompetanse på både tilrettelegging av bolig og hjelpemidler for øvrig. NAV HMS bistår ved hjemmebesøk og ved avslutning av en tilretteleggingssak.

I noen saker har de et startmøte eller tverrfaglig ansvarsgruppemøte hvor alle involverte parter møtes i

Fakta Alta kommune

- Alta kommune er den største kommunen i Finnmark fylke med 19 322 innbyggere (pr 1.1.14)
- Den demografiske utviklingen viser en økning av antall eldre over 67 år, særlig for eldre over 80 år og mer
- 10,2 % av innbyggerne i Alta kommune er i aldersgruppen 50-99 år per 01.01.2014
- Kommunesenteret, Alta, består av 3 tettbebygde sentrumsområder. I kommunen for øvrig er befolkningen spredt i bygder og sentrumstilhørende områder
- Bygningsmassen kjennetegnes ved en stor andel etterkrigsboliger, men også en del nye boliger og leilighetsbygg.
- Kommunen disponerer til sammen om lag 250 utleieboliger

boligen og får samme informasjon og utgangspunkt. De har også god erfaring i saker der snekker har vært med på hjemmebesøk i starten av prosessen.

Viktig å involverer bruker og nærmeste familie

Kommunen opplever at behovet for tilpassing av bolig kan være en vanskelig erkjennelse for bruker, spesielt der bruker har en diagnose der sykdommen vil forverres. Det er derfor viktig å legge til rette for en modningsprosess som involverer både søker og nærmeste familie. Dialog, ulike alternativer og muligheter kan frambringe en helhetlig løsning som kan dekke eksisterende og framtidige behov.

Kommunen har hatt tilpassingssaker som krever involvering av tekniske tjenester. Spesielt der foreslåtte påbygninger, eller forandring av adkomst, bryter med reguleringer og andre bestemmelser.

Vedtak om tilskudd til tilpassing

Driftsansvarlig på lån og tilskudd behandler søknaden og innstiller for vedtak i et eget Låneutvalg.

Innstillingen legger vekt på den faglige tilrådingen om behovet for tilpassing og søkers økonomiske situasjon.

Låneutvalget består av gjeldsrådgiver, NAV og en representant fra administrasjon.

I litt mere kompliserte saker legges saken fram for Låneutvalget uten innstilling, der saksbehandler ber om at Låneutvalget selv gjør vurderingene som leder til vedtak.

Bilde: Saksbehandler lån og tilskudd Anveig Krogh.

Hva er suksessfaktorene i Alta kommune?

Kommunen legger godt til rette for at folk skal kunne bo hjemme lengst mulig ved å tilpasse boligen og/eller øke tilgjengelighet for adkomst. Det er en prioritert oppgave.

Informasjon til brukerne vektlegges.

Så langt som mulig har bruker ansvar for framdrift i sakene, men kommunen bistår selvfølgelig dersom dette blir for vanskelig.

Det er et godt internt samarbeid i kommunen. Det er lett å ta kontakt og de samarbeidende aktørene oppfyller sine plikter i disse sakene.

Ergo/fysiotjenesten har god kompetanse og erfaring på boligtilrettelegging. I tillegg til at kommunen også har dyktige medarbeidere på økonomi. Samlet gir dette en trygghet for brukerne for å kunne få helhetlig og gode løsninger for en enklere hverdag for bruker, pårørende

og de eventuelle hjelpetjenester som er nødvendig. Startmøter, tverrfaglig ansvarsgruppemøte og samarbeid med NAV HMS oppgis også å være faktorer som både gir støtte og veiledning, samtidig med at dette bygger opp den lokale kompetansen til ergo/fysio på hjelpemidler og tilpassing av bolig.

Kommunens evaluering av ordningen

Tilskuddsordningene fra Husbanken og NAV HMS bidrar til at flere har mulighet til å bo hjemme lengst mulig, til tross for stort behov for tjenester. Samordning av lån og tilskudd styrker denne muligheten ytterligere for de

Bilde: Ergoterapeut Karin Pedersen og ergoterapeut Hilde Helgesen.

brukerne som har behov for dette. Dette er helt klart med på å redusere det trykket kommunen har mot fordyrende løsninger som omsorgsboliger eller sykehjem. Slikt sett er dette en vinn-vinn situasjon for alle parter.

Arendal

Tverrfaglig samarbeid og praktisk tenkning - suksessfaktorer i Arendal

Teknisk og terapeutisk vurdering av bolig i kombinasjon med økonomisk veiledning, gir praktiske og helhetlige resultater i Arendal kommunes arbeid med boligtilpassing.

- Når jeg får en boligtilpassingssak på bordet, involverer jeg min tekniske kontakt i Arendal Eiendom umiddelbart, sier ergoterapeut Vibeke Eide Pedersen, i Arendal kommune.

Bilde: Ergoterapeut Vibeke Eide Pedersen, Arendal kommune.

De drar på befaring i brukerens bolig, hvor representant fra det kommunale eiendomsforetaket ser nærmere på byggetekniske muligheter, og Eide Pedersen utreder løsninger på bakgrunn av brukerens funksjonsnivå og sannsynlig funksjonsnivå framover i tid. - Majoriteten av boligtilpassingssakene gjelder søknad om ulike typer heis fra NAV, som tradisjonelt har vært vanligst, siden man da slipper å gjøre noen bygningsmessige endringer selv, sier hun. - Nå som Hjelpemiddelsentralen kan utbetale tilskudd til brukere som fyller kriterier for å få trappeheis, løfteplattform og/eller rampe, gjør vi oftere også tilrettelegging slik at alle nødvendige funksjoner i boligen blir på en flate, sier den kommunale ergoterapeuten.

Gjennom Husbankmidler bidrar kommunen oftest til utbedring eller påbygg av bad/soverom i første etasje eller til tilrettelegging av uteområder, gårdsplass og i noen tilfeller oppbevaringsplass med lademulighet for rullestol.

Saksbehandler Signe Eidskard Morka i Bolig- og økonomiteamet/NAV har mange eksempler på den praktiske og helhetlige tenkningen kommunen jobber etter. Ett eksempel er en sak der kommunen ved hjelp av ulike virkemidler fra Husbanken, har gitt en bruker mulighet til å kjøpe den allerede godt tilrettelagte leiligheten han hittil har leid.

Bilde: Saksbehandler Signe Eidskard Morka, Arendal kommune.

Fakta Arendal kommune

- Innbyggertall pr. 1 januar 2014: 43 841 personer
- Fra 2006 til 2014 har kommunen opplevd en virkelig stor befolkningsvekst
- Dersom denne veksten opprettholdes, ventes en ytterligere befolkningsvekst på om lag 6 000 innbyggere frem til 2023
- Mange eneboliger i forhold til husstandenes sammensetning
- Gammel bygningsmasse med dårlig kvalitet og lite tilrettelagt for universell utforming
- Flere og flere bor alene – ca. 40 % i Arendal
- Mange alene med barn
- Mange eldre trenger mindre, lettstelte og universelt utformede leiligheter i kort avstand til service, butikker og møteplasser
- Få leiligheter tilknyttet kommunens sentrum, lokalsentra/knutepunkt
- For liten boligtetthet til å sikre god kollektivtransport
- For få og for dyre leiligheter

Kilde: Boliganalyse - Byplan 2023

Kartlegging av økonomi

Hos Bolig- og økonomiteamet kartlegges brukers økonomi og muligheter for økonomisk støtte.

Vedtak om tilskudd blir gitt etter delegert myndighet fra rådmannen.

Husbandens virkemidler brukes

Mange brukere eller pårørende kommer i kontakt med Bolig- og økonomiteamet, eller de to ergoterapeutene, som jobber med boligsaker via kommunens service-senter, tjenestekontor eller hjemmesykepleien. Andre tar direkte kontakt. Alle virkemidlene til Husbanden er jevnlig i bruk i innvilgede saker.

Informasjon om ordningen

Ordningen med tilskudd markedsføres årlig i lokalpressen, på Arendal kommunes hjemmeside og under rådgivningen.

Godt samarbeid med eksterne aktører

Morka og Eide Pedersen karakteriserer samarbeidet med aktører utenfor kommunen som godt.

– Vi rådfører oss med Husbanden ved behov. NAV Hjelpemiddelsentral har vi også tett samarbeid med. Hjelpemiddelsentralen setter blant annet stor pris på at eiendomsforetaket bistår med god hjelp til å skaffe hustegninger.

Når det gjelder kontakt med byggefirma/arkitekt, ønsker vi at brukeren velger firma selv.

Når valget er tatt bidrar ergoterapeut med rådgivning til byggherre/arkitekt om ønskelig, og bekrefter til slutt overfor Hjelpemiddelsentralen at jobben er utført på en hensiktsmessig måte.

Bolig- og økonomiteamet har i mange tilfeller tett dialog med byggefirma og sikrer i siste ledd at regninger for jobben blir betalt.

Suksessfaktorer

Som suksessfaktorer for en velfungerende boligrådgivingstjeneste blir viktigheten av det godt etablerte samarbeidet mellom de ulike yrkesgruppene som jobber med denne type rådgivning trukket fram.

- Vi kan ha møter fra sak til sak, men spesielt vil jeg trekke fram de generelle møtene, der vi tenker høyt sammen og samkjører oss om hvilken standard vi skal legge oss på når det gjelder tilrettelegging, som vellykkede, sier Morka i Bolig- og økonomiteamet/NAV.

Askøy kommune

Forankring på topp

Forankring på topp, faste møte og definerte roller - slik oppsummerer bustadrådgivingsgruppa i Askøy kommune dei viktigaste suksessfaktorane for god bustadrådgiving.

Organisering

Kommunen etablerte bustadrådgivingstenesta si i 2008. Tenesta er samansett av fire personar, to frå bustadkontoret, ein frå teknisk avdeling og ein ergoterapeut. Dei har møte kvar 14. dag, der dei går gjennom aktuelle saker og utfører heimebesøk.

Forankring på topp hos rådmannen gir eit tydeleg mandat for arbeidet, noko som er viktig ved samarbeid på tvers mellom ulike kommunale avdelingar. På denne måten sikres at det vert sett av tid og ressursar til arbeidet.

Gruppa sender årsrapport til Husbanken, rådmannen og NAV Hjelpemiddelsentral.

Bustadkontoret deltar i bustadrådgivingstenesta og får på denne måten svært god dokumentasjon og informasjon om søkjarane sine behov, og set kommunen i betre stand til å fatte gode og rette vedtak.

Fakta Askøy kommune

- Innbyggjartal: 27 505 per 4. kvartal 2014
- Har nest høgast innbyggjartal i Hordaland etter Bergen kommune
- Ein av dei kommunane i landet som kjem til å ha høgast befolkningsvekst i åra som kjem
- Bustadmasse 9 558 hus per 2010

Eit samarbeid som fungerer godt

Det er i stor grad gjennom ergo- og fysioterapitenesta at kommunen kjem i kontakt med personar og familiar som treng å tilpasse bustaden sin, samt også gjennom ergoterapitenesta, som er i kontakt med Hjelpemiddelsentralen, der dette er aktuelt.

Bilde: Bjørn O. Olsen, Teknisk avdeling, bygg og bolig, Aleksander Risdal, Faglig leder ved Boligkontoret, Hilde Hellenes, saksbehandler, Kristi Henriksen, Ergoterapeut, Tilhørende Fysio-, ergoterapi- og service avdelingen under Helse og omsorg i Askøy kommune.

Informasjon

Det er den einskilde bebuar som er ansvarleg for å tilpasse heimen sin, men kommunen gir råd hele vegen. Bustadrådgivingsgruppa gir søkjaren råd og vurdering av moglege tiltak, tek med søknadspapira på heimebesøket og hjelper til med å fylle ut søknader. I tillegg gjev dei søkjar informasjon og råd om kva som skal skje vidare.

Kommunen har informasjon om ordninga på heimesida si.

Suksesskriterier

Den faglege samansetninga av gruppa er ein sentral faktor for å kunne drive god bustadrådgiving, meiner kommunen.

Gruppa legg stor vekt på å gjennomføre heimebesøk så tidleg som mogleg.

Då kartlegg ergoterapeuten både alder, fysikk og helse, medan representanten frå teknisk avdeling vurderer kva tilpassingar som er mest relevante, og er ein ressurs ved vurderinga av den fysiske tilstanden til bustaden og søkjaren si helse.

Økonomi

Representantane frå bustadkontoret kartlegg søkjaren sin økonomiske situasjon så tidleg som mogleg.

Vedtak i sak

Søknaden om tilskot vert behandla ved bustadkontoret.

I Askøy kommune har bustadkontoret fått delegert mynde frå kommunestyret til å gjere vedtak i søknader om startlån og tilskot. Dette skjer på eit lånemøte, som bustadkontoret og representant frå økonomiavdelinga deltar på. Bustadkontoret skriv saksframlegg, og førebur saka til dette møtet.

Bustadrådgivingsgruppa opplever dei faste møta, anna kvar veke, som svært nyttige. Her vert framdrifta i sakene drøfta, for å motverka at sakene stoppar opp.

Det er også etablert gode rutinar for heimebesøk, og det vert skrive referat etter kvart besøk, som vert sendt til søkjaren, samt nytta internt i gruppa.

Dersom det er mange aktørar i ei sak, som hjelpemiddelsentralen, arkitekt, entreprenør og så vidare, prøver bustadrådgjevingstenesta å koordinere og samordne informasjonen.

Bergen kommune

God kunnskap om tilskuddsordningen hos ergoterapeutene i 1.linjetjenesten er sentralt i Bergen kommunes organisering av kommunens arbeid med tilskudd til tilpassing.

Tilskudd til tilpassing er organisert under Boligetaten i Bergen kommune.

Personer som har behov for å tilpasse boligen sin blir som oftest meldt inn av ergoterapitjenesten.

Ergoterapitjenesten og Boligetaten har god kjennskap til hverandre, og det er i stor grad 1. linjen som informerer om ordningen til potensielle tilskuddsmottakere.

Bilde: Saksbehandler Jostein Knudsen, Boligetaten, Bergen kommune og Anne-May Thorbjørnsen, seksjonsleder Finansiering, Bergen kommune, byrådsavdeling for sosial, bolig og områdesatsing.

Informasjon

Ergoterapitjenesten i de ulike bydelene har god kunnskap om enkeltpersoner som kan ha behov for å tilpasse boligen sin, og informerer om tilskuddsordningen i sitt arbeid, blant annet gjennom en egen informasjonsbrosjyre utarbeidet av kommunen. På denne måten kommer kommunen i kontakt med personer med behov for boligtilpassing.

Kommunen har i tillegg kunngjort tilskuddsordningen på sine hjemmesider med kontaktinformasjon.

Søknader om tilskudd behandles på seksjon for finansiering i Boligetaten. Det er ergoterapitjenesten som har kontakt med Hjelpemiddelsentralen der det er aktuelt.

Fakta Bergen kommune

- Ved inngangen til 2014 var det registrert 271949 personer bosatt i Bergen
- Befolkningsframskrivingen fra mai 2013 viser fortsatt vekt i årene som kommer, Folketallet vil slik kunne nå 300 000 i løpet av 2020
- Boliger i blokk/leiegård dominerer sentrumsbydelen, mens eneboliger er mest vanlig i de ytre bydelene.

Boligetaten foretar hjemmebesøk i de aller fleste sakene. Hvis det er en enkel tilpassing, og ergoterapeuten har begrunnet saken godt i vedlegg til søknaden, er det vanlig at hjemmebesøk foretas etter utbedring/ tilpassing er gjennomført.

I noen tilfeller tar ergoterapeut kontakt med Boligetatens saksbehandler i forkant av søknad for å diskutere en mulig søknad.

Kommunen behandler saker etter dato, og prioriterer hastesaker dersom det er nødvendig. Eksempel på slike saker kan være familier med funksjonshemmede barn som ikke kan bo i boligen uten tilpassing.

Ergoterapeuttjenesten bistår søker med å fylle ut søknaden, som så saksbehandles av én fast saksbehandler i kommunen med god kompetanse på området. Saksbehandleren har byggfaglig kompetanse, noe som er viktig ved hjemmebesøk for å se på hva som er reelt mulig å få til, og kunne si noe om kostnad knyttet til tilpassing. Saksbehandler er tilgjengelig for søker underveis i prosessen, med råd og veiledning, dersom det er behov for det.

Ved aktivt å benytte 1. linjetjenesten når kommunen målgruppen for tilskuddet på en effektiv måte. Bergen kommune er en stor kommune, men med denne organiseringen blir det få personer med faste roller å forholde seg til, både for søker og for de ansatte i kommunen. Det gis få avslag, noe som ifølge kommunen tyder på at de treffer målgruppen for tilskuddet godt.

Fauske kommune

Samarbeid må til!

Boliggruppen i Fauske kommune er ikke i tvil om hva som er den største suksessfaktoren: samarbeid på tvers av faggruppene.

- Vi har ulike roller og ulik kompetanse. Det faglige samarbeidet er avgjørende for et vellykket arbeid med boligtilpassing, sier boligkonsulent i Fauske Eiendom KF, Ing-Mari Nilsen.

Fauske kommunes tverrfaglige boliggruppe består av boligkonsulenten, ergoterapeuter, og personer med byggeteknisk kompetanse. Som følge av at kommunen var med i «Prosjekt Boligtilpassing» er oppgaven godt forankret i ledelsen, og godt etablert i kommunen.

Kontakt med brukerne

De fleste som kommunen bistår med tilpassing av bolig, tar selv kontakt. Det kan også være at kontakt formidles via hjemmetjenesten, eller andre som er i kontakt med bruker.

Ergoterapeuten er kontaktperson mot brukerne. Vedkommende drar hjem til dem og ser på hvordan boligen fungerer i forhold til behovet, og om det er mulig å gjøre noen tilpassinger. Dersom det er behov for det, drar også ansatt med byggeteknisk kompetanse på befaring.

Trenger brukerne hjelpemidler eller tilskudd fra NAV, søker ergoterapeuten om det. Ved behov for andre tiltak, kobles boligkonsulenten inn. Hun bistår med å søke om tilskudd til utredning og prosjektering. Når den riktige løsningen er funnet, og brukerne har motatt kostnadsoverslag, setter boligkonsulenten opp en finansieringsplan for tiltak sammen med brukerne.

Målet er en helhetlig finansieringsplan, hvor vi ser på mulig bruk av alle virkemidler fra det offentlige.

Vi bruker mye tid på rådgivning for å finne gode løsninger for den enkelte bruker. Rådgivningen er knyttet både til den fysiske tilpassingen av boligen og økonomien rundt dette, sier Nilsen.

Hva må tilpasses?

Det er mest behov for store eller små tilpassinger av bad. Det er også mange som må flytte soverom, og noen ganger også bad, ned i første etasje. Det hender at boligen må bygges på for å få det til. Boliggruppen ser også ofte behov for tilpassing av garasje.

Fakta Fauske kommune

- Fauske kommune ligger i Nordland Fylke og har 9560 innbyggere
- Folketallet har steget i tiden etter den annen verdenskrig, men veksten har vært ujevnt fordelt innen kommunen; Sulitjelmas folketall er gått tilbake, mens Fauske tettsted har hatt sterk vekst
- Veksten av eldre fra 67 år og over forventes å være på 7 prosent frem mot 2030
- Det er 4734 bebodde og ubebodde boliger på Fauske
- Boligmarkedet er preget av mange eneboliger, over 70 prosent, mens det kun er 3 prosent blokkbebyggelse
- Om lag 20 prosent av den totale blokkbebyggelsen har heis
- Kommunen disponerer 362 boliger og 66 prosent av disse boligene er tilgjengelig for rullestolbrukere
- Fauske var med i «Prosjekt boligtilpassing» i perioden 2007-2009. Prosjektet er et samarbeidsprosjekt mellom Husbanken Region Bodø, Nav Hjelpemiddelsentral Nordland og kommunen

Kilde: SSB

Noen trenger mer hjelp

I noen tilfeller har brukerne hverken ressurser selv, eller pårørende som kan hjelpe til i prosessen. I slike tilfeller kan kommunen velge å bistå brukerne.

Brukerne må selv være involvert, men boliggruppen kan legge til rette for brukernes kontakt med de ulike byggeaktørene, og kan også stille på møter med de som skal utføre selve arbeidet. Nilsen sier at dette fungerer godt for alle parter, og boligkonsulenten synes spesielt denne konsekvensen er verdt å merke seg.

- Vi har fått tilbakemelding fra snekkere om at de har lært mye om tilpassing av bolig i prosessen!

Informasjon

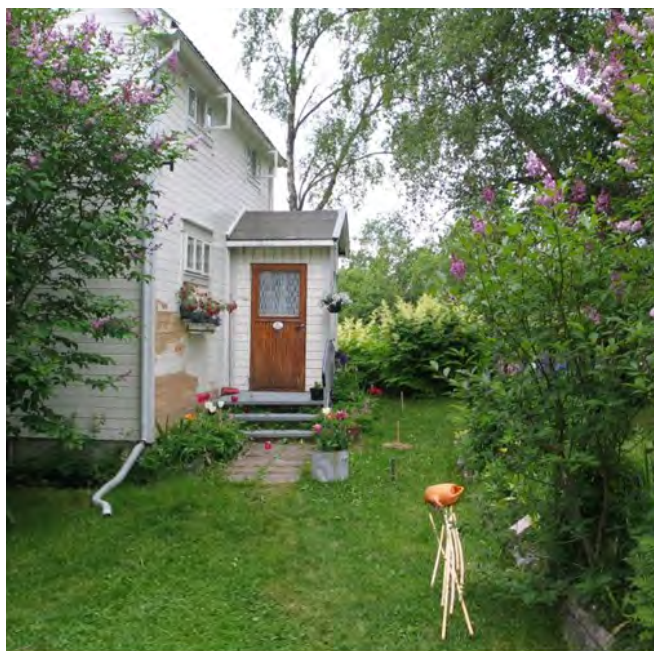
Fauske kommune har utarbeidet en informasjonsbrosjyre om boligrådgivningen i kommunen. Brosjyren finnes på kommunens nettsider. Her informerer kommunen også om ulike økonomiske virkemidler som kan benyttes ved tilpassing av bolig.

Tidkrevende – men gir resultater!

Målet med å ha en boliggruppe er å bidra til at personer med nedsatt funksjonsevne får en egnet bolig gjennom hele livet. Dette gjøres med målrettet og fleksibel bruk av offentlige midler. Boliggruppens arbeid er tidkrevende, men det gir gode resultater:

Bilde: Eksempel: Gutt i rullestol.

Bilde: Eksempel før utbedring.

Bilde: Eksempel etter utbedring.

Gloppen kommune

Gloppen kommune har gjennom fleire år satsa på at menneske skal kunne leve og bu heime så lenge dei kan og ynskjer. Kommunen har godt utbygde helsetenester med rehabiliteringsavdeling, heime-tenester og kvardagsrehabilitering.

Organisering

Det er oppretta ei tverrfagleg bustadrådgjjevsgruppe som jobbar med saker som har med tilpassing av bustad å gjere. Dette arbeidet starta opp i 2007, etter ein førespurnad frå Husbanken.

Grappa er leia av ein ergoterapeut i kommunen og har ein representant frå både teknisk etat og NAV, samt to personar frå servicetorget som arbeider med bustønad og startlån.

Bustadrådjevingsgruppa i kommunen har kompetanse innan ulike område og aktuelle saker og problemstillingar vert tekne opp i gruppa. Dei samarbeider godt og har jamlege møter og kontakt på telefon og e-post.

Som oftast kjenner ergoterapitenesta dei personane som søker om tilpassing av bustaden sin, og ved nokre høve oppmodar dei også personar om å søkje om tilskot.

Den vanlegaste typen tilpassingssaker, som blir tekne opp i bustadgruppa, er tilrettelegging og ombygging for å få ein funksjonell bustad på eitt plan. Ofte er soverom og bad plassert i 2.etasje.

Mange bustader har små bad, og det blir behov for utviding.

Vanskelege inngangsparti er ofte ei vanleg problemstilling, der det må finnast nye løysingar.

Tilpassing i staden for heis

I nokre saker vert det søkt om alternativt heistilskot gjennom NAV sine ordningar, og i staden for eit hjelpemiddel, som løfteplattform/rampe, kan brukar få ei varig og god løysing som ser fin og naturleg ut.

Prosess for bustadtilpassing

Etter at ergoterapeut har fått kartlagt behovet, ut frå brukaren sin funksjon, startar prosessen med å kome i gang med ei eventuell bustadtilpassing.

Saka blir teken opp i bustadgruppa og synfaring vert avtalt, der ein ser på bustaden og drøftar med brukaren/familien behova dei har for tilrettelegging. Her vert ulike utfordringar vurderte og aktuelle løysingar vert diskuterte.

Kommunefakta Gloppen

- Innbyggjartal 1 kv. 2014 : 5711 personar
- Gloppen er fylket sin største landbrukskommune, og dette pregar busetnaden
- Demografisk utvikling: Av totalt 2862 bustader, er 2155 einebustader, og over 50 % av desse ligg i spreitt bygd strøk. Kommunen har gjennom dei siste 25 åra satsa sterkt på at eldre skal kunne bu og leve heime så lenge dei ønskjer, med godt utbygde heime- og rehabiliteringstenester og har få institusjonsplassar
- Gloppen ligg blant dei høgste i fylket i tal eldre over 80 år
- Av totalt 400 eldre over 80 år som bur i privat hushald, bur 220 åleine
- Kommunen har som mål å ta imot 20 nye flyktningar kvart år, der hovudtyngda bur i private framleigde bustadar
- I tillegg har kommunen dei siste åra hatt ei auke av arbeidsinnvandrarar frå Europa. Mange av desse ønskjer å bu landleg
- Kommunen har mange barn, unge og vaksne med nedsett funksjonsevne som har behov for tilrettelagt bustad, og har mange søknader til tilskota som bustadgruppa fordeler

Bilde: Arne Eikenes, sakshandsamar på servicetorget, ergoterapeut Hilde Olave Sætren, Runar Kleppe, teknisk etat og Siv Kvalsvik Haugen frå servicetorget.

Som oftast er det ergoterapeut, i lag med ein representant frå teknisk etat i kommunen, som gjer synfaringa.

Det er nyttig at ein med teknisk kompetanse er med, for ofte vert det spørsmål om både tilkomst, veg og byggningskonstruksjonar i desse sakene.

Også økonomiske tilhøve kan vere tema her, og kommunen informerer om dei ulike stønadsordningane.

Det er viktig å ha ein dialog om kva som er realistisk å få til, før arbeidet startar opp.

Vedtak vert gjorde administrativt etter delegert mynde. Saksbehandlar i servicetorget skriv vedtaka, som vert underskrivne av næraste overordna og saksbehandlar sjølv.

Samarbeider med Nav Hjelpemiddelsentralen

Kommunen har eit godt samarbeid med NAV Hjelpemiddelsentralen, som deltek på synfaring i nokre av sakene.

Aktuelle løysingar vert diskutert, både med brukar og arkitektar/entreprenørar, for å få ein funksjonell bustad.

I saker med omfattande ombyggingar og kostbare hjelpemiddel, er det viktig at detaljane blir riktige, og NAV Hjelpemiddelsentralen har viktig kompetanse her.

Prosjekteringstilskot

Kommunen hjelper vidare brukaren med å søkje om prosjekteringstilskot. Då kan ein få støtte til at arkitekt/entreprenør utarbeider eigna planløyising/teikningar ut frå behov, og med fokus på universell utforming. Det er brukaren sjølv som avgjer kva for arkitekt eller entreprenør han vil bruke.

I det vidare arbeidet blir bustadgruppa delaktig i høve framdrifta av arbeidet, kontakt med arkitekt/entreprenør, NAV Hjelpemiddelsentralen og rettleiing i høve økonomi. Men i sjølve byggearbeidet er det brukar som sjølv har ansvaret og er «Byggherre».

Bustadgruppa er ein suksessfaktor.

Gruppa er ein viktig arena der ulike aktørar, med ulik kompetanse, møtast og kjem fram til løysingar. I små kommunar er fyrstelinjetenesta som fysio- og ergoterapeutar, heimetenestene ol, flinke til å fange opp menneske som har ulike utfordringar. Dette er avgjerande for å kome i kontakt med dei som har behov for å tilpasse bustaden sin.

Men ein prøver sjølvsagt også å evaluere jamleg si eiga rolle; Når vi dei hjelpetrenande vi bør nå? Er det dei rette som får hjelp? Er det nokon som burde få hjelp som vi ikkje veit om?

Opplysningar om dei ulike husbankordningane ligg elles på kommunen si heimeside, og tilpassingstilskotet vert annonsert i lokalavisa i vårhalvåret.

Narvik kommune

- Må være løsningsorientert!

Boligkontoret og ergoterapitjenesten i Narvik kommune deler på oppgavene knyttet til tilpassing av bolig for innbyggerne i kommunene.

Før boligkontoret i Narvik ble opprettet i 2011 var det vanskelig å få til et godt samarbeid om boligtilpassing, fordi oppgavene var mer fragmenterte. Etter opprettelsen av boligkontoret har samarbeidet blitt bedre, og det har vært en klar økning i bruk av de økonomiske virkemidlene kommunen har til disposisjon.

Engasjerte fagpersoner

- Det er viktig med engasjerte fagpersoner som er interessert i å finne gode løsninger for brukerne, og som ser nytten av et godt og bredt samarbeid, sier Petter Rønning, rådgiver ved Boligkontoret i Narvik.

Forankring i ledelsen

Lederforankring og felles forståelse for hvordan samarbeidet skal være og hvordan oppgavene skal løses er også viktig, sier Rønning

Brukere av tjenesten

Noen brukere kommer direkte til boligkontoret, men de fleste med behov for bistand kommer via andre tildelingstjenester i kommunen.

Hvilken type tilpassing er mest vanlig?

Det er som oftest bad som må tilpasses. Det handler gjerne om å erstatte badekar med dusj eller om å fjerne høye terskler. I tillegg må det ofte gjøres noe med adkomsten til boligen, sier ergoterapeut Siri Weie Søderblom.

Fakta Narvik kommune

- Narvik ligger i Ofoten og er tredje største kommune i Nordland – og Nord-Norges sjette største by
- Kommunen har 18 716 innbyggere
- Siden 2011 har folkemengden gradvis økt. Av Narvik kommunes innbyggere blir stadig flere eldre, og stadig færre yrkesaktive
- Det er 9 518 bebodde og ubebodde boliger i kommunen
- Store deler av den private boligmassen er bygd i etterkrigstiden og er dermed lite tilrettelagt for en aldrende befolkning
- Narvik har en høyere andel blokkbebyggelse enn tilsvarende kommuner i Nord-Norge
- Av blokkbebyggelsen har 38 prosent heis
- Narvik kommune disponerer 468 boliger. Om lag 40 prosent av disse er tilgjengelig for rullestolbrukere

Kilde: SSB

Hva bistår kommunen med?

Kommunen bistår både med å se på hva som er fysisk mulig i boligen og økonomisk rådgivning.

- Vi opplever at mange brukere ikke vet hva de trenger eller hva som er mulig, hverken når det gjelder tilpassing eller de økonomiske forholdene rundt det, sier ergoterapeut Søderblom i Narvik kommune.

I følge boligkonsulenten er det helt avgjørende at ergoterapitjenesten er involvert i sakene. Den er på befaring i boligene, finner ut hva brukerne trenger, og

vurderer hvilke løsninger som er mulige og passer best for brukerne. Boligkonsulenten yter så økonomisk rådgivning.

Kommunen ønsker å se virkemidlene i sammenheng:

- Det søkes om tilskudd til utredning- og prosjektering når det trengs. Vi ser videre at når det gjelder adkomst til boligen og tilgjengelighet innvendig, så er kombinasjonen av NAVs heistilskudd og Husbankens tilskudd til tilpassing effektive virkemidler, sier Rønning.

Det er viktig at man først prøver å finne løsninger slik at brukerne kan fortsette å bo i egen bolig. Dersom det ikke lar seg gjøre, vurderes kjøp av annen bolig, eventuelt kommunal bolig.

Suksessfaktorer

- Opprettelse av boligkontor
- Deltakelse fra ergoterapitjenesten
- Godt og bredt samarbeid
- Tilgjengelige midler

Bilde: Petter Rønning, rådgiver, boligkontoret i Narvik kommune.

Orkdal kommune

I Orkdal kommune er det opprettet et eget bolig- og husbankteam. Dette er et tverrfaglig team som skal løse boligutfordringer i fellesskap.

- Det er mye som vurderes for å få en god løsning for brukeren, sier ergoterapeutene Magnhild Kristoffersen og Elin Sæther Slupphaug. Det handler ikke bare om tilrettelegging av bolig, men å finne en best mulig løsning for brukerne. Man må se hele bildet, helt fra familiens økonomi, boligens planløsning og hvilke tjenester og behov det er nå og i framtida.

Bilde: ergoterapeutene Elin Sæther Slupphaug og Magnhild Kristoffersen i Orkdal kommune.

Tverrfaglig samarbeid er godt forankret

Bolig- og husbankteamet består av representanter fra Fysio – og ergoterapitjenesten, hjemmetjenesten, psykisk helse- og rusarbeid, flyktingetjenesten, NAV (bostøtte, økonomisk rådgiving, leder fra NAV), forvaltning av kommunal eiendom, barnevern og boligsekretæren.

Det er boligsekretæren ved boligkontoret som forbereder saker, skriver referat og følger opp sakene. Dette er en best mulig helhetlig løsning for brukeren som er i fokus.

Det sitter mange beslutningstakere (som enhetsledere) i teamet, så både arbeidet og beslutningene er godt forankret.

Vedtak og tildeling fattes av enhetsleder i hjemmetjenesten og helse og familie.

Fakta Orkdal kommune

- Innbyggertall: 11 628 (kilde: ssb pr 1. januar 2014)
- 535 er over 80 år, det vil si 4,6 prosent av det totale innbyggertallet
- Av totalt 5 379 boliger er 3 344 eneboliger. (tall fra SSB, 2011)
- Forventet boligbehov i aldersgruppen 65 og eldre i de to kommende 5 års periodene
- Orkdal: 2013-2018: 53 (totalt 68 boliger til sammen – alle aldersgrupper)
- Orkdal: 2018-2023: 62 (totalt 71 boliger til sammen – alle aldersgrupper)

En tverrfaglig gjennomgang av boligbehovet synliggjør kunnskap og virkemidler som den enkelte etat og fagområder innehar, sier Magnhild Kristoffersen. - En får en felles forståelse av boligsaken, og ser at mange boligsaker er komplekse og krever tilnærming fra flere fagområder.

Kontakt med brukere som trenger boligtilpassing

Ergoterapeutene har et godt samarbeid med hjemmetjenesten, og får en del henvendelser herfra.

Mange blir også henvist via boligkontoret, eller blir plukket opp via bolig- og husbankteamet.

En del brukere er også godt kjent over tid gjennom fysio- og ergoterapitjenesten.

Tilbud fra Orkdal kommunen

Kristoffersen og Slupphaug forteller at de fleste sakene handler om å finne boligløsninger som gjør at søker har tilgang til alle primærrom i boligen.

I noen tilfeller er det utfordringer med atkomst til boligen; det kan gjelde både inngangspartiet- og det å

komme seg opp i andre etasje.

Løsningene varierer, ofte er det en kombinasjon av hjelpemidler og boligtilpassinger som er aktuelt.

Det kan være behov for ramper eller heis, mens i andre tilfeller kan det være hensiktsmessig å flytte på noen vegger, eller bygge på for å få plass til for eksempel bad eller ekstra soverom på hovedplan. - Å gjøre noe med inngangspartiet er en gjenganger, forteller Kristoffersen.

Alle sakene er forskjellige, derfor er det viktig å gi brukerne individuell tilpasset hjelp fra kommunen. - Hele huset må være funksjonelt, ikke bare trappa, forteller Kristoffersen.

I de fleste sakene er det flere ting som må på plass for at bruker kan bli boende i boligen.

Kommunen bistår med økonomisk rådgiving, hjelp til å finne gode planløsninger og kontakt med arkitekt.

- Det er i slike saker det tverrfaglige samarbeidet virkelig er til nytte for oss, forteller Kristoffersen.

Bilde: Magnhild Kristoffersen og Elin Sæher Slupphaug, sammen med Gislaug Hoff (i midten). Hoff har jobbet som synspedagog på Tambartun kompetansesenter (tidl. blindeskole) i Melhus kommune i mange år. Slupphaug har vært Hoff sin hørsels- og synskon-takt i over 11 år og har bistått henne i prosessen med å søke om tilskudd til tilpassing for å tilrettelegge kjøkkenet.

Kombinerer flere virkemidler

I større saker har Orkdal kommune kombinert tilskudd til tilpassing med prosjekteringstilskudd for å leie inn både landskapsarkitekt og arkitekt. I samarbeid med boligkontoret, har tilskuddet også blitt kombinert med startlån. Et tett samarbeid med hjelpemiddelsentralen er ofte nødvendig, når en vurderer løsninger for å tilrettelegge boligen. Hva kan gjøres fysisk med boligen, og hva kan eventuelt løses med hjelpemidler?

Tilskuddet blir markedsført på kommunens hjemmeside, og noen ganger i kommunens informasjonsblad; Orkdalingen. Det er god markedsføring i seg selv, at tilskuddet er godt kjent internt og godt forankret i boligjenesten. Bolig- og husbankteamet går gjennom saker som er gjennomført og tidligere har vært drøftet i teamet. Dette er en fin anledning til se på hva som har fungert bra og dårlig, avslutter Kristoffersen og Slupphaug.

Tilskudd til tilpassing til kjøkken

Gislaug Hoff (67) er blind og har redusert hørsel. Hun har flyttet tilbake til barndomshjemmet sitt. Hun kjøpte det gamle Husbankhuset, som var bygd i 1955, i 2003. Huset var da modent for rehabilitering. Det ble skiftet ytterkledning, lagt nytt tak, etterisolert, byttet vindu, skiftet elektrisk anlegg, pusset opp bad, og lagt nye gulv.

Bilde: Hoff har fått godt med skuffeplass. Det finnes mange gode løsninger for å sortere og holde orden i skuffene på markedet. På dette bildet har fatene egne beholdere, slik at de står stødig i skuffen.

Nytt kjøkken med tilskudd til tilpassing og startlån

Kjøkkenet ble ikke utbedret i 2003 og var så skrøpelig at skuffene datt fra hverandre. Det var vanskelig å finne fram, fordi det var mye veggskap og lite benkeplass. I tillegg var det elektriske anlegget gammelt.

Et nytt kjøkken ble løsningen. To av døråpningene ble utvidet for å utnytte rommet bedre.

Bilder: Gislaug Hoff viser ergoterapeut Elin Sæther Slupphaug hvordan hun styrer viften på kjøkkenet. Den har touchscreen og kan være vanskelig å bruke for blinde, men den kan også styres ved hjelp av en fjernkontroll med knapper.

Bilde: Knappene på fjernkontrollen til kjøkkenviften er godt markerte.

Det er viktig med gode system og orden i matskuffer, fordi ingen matvareprodukter er merket i punktskrift.

Det er montert store skuffer i underseksjonene for oppbevaring av kopper og kar og matvarer. Dette gjør det mye enklere å håndtere for henne.

Det er godt med benkplass, og kjøkkenhjelpemidlene er lett tilgjengelige. God benkplass gjør matlagingen mye enklere. - Det gjelder sikkert generelt, men spesielt for personer som ikke ser, sier Hoff.

De fleste nye komfyrer, vifter og stekeovner er utstyrt med touchscreen. Dette gjør produktene lite tilgjengelig for blinde og sterkt svaksynte. Hoff har fått en induksjonstopp med brytere/knapper med hakk i, slik at hun kan kjenne hvilken posisjon de står i. Dette gir bedre kontroll til å vite om platene er slått av eller på, og hvor mye varme som er på. Med en induksjonstopp slipper hun å brenne seg når kasserollene fjernes fra komfyren.

Viften over komfyren har touchscreen, men er utstyrt med fjernkontroll med knapper. Dette gjør det enklere å skru den av/på. – Det gjør ikke noe om kjøkkenet er pent og lettstelt, i tillegg til at det er praktisk, sier Hoff.

Hoff er svært fornøyd med hjelpen hun har fått av Slupphaug og Kristoffersen. – De går an å spørre og er veldig behjelpelig. Passer det ikke i morgen, så finner de en annen dag, forteller Hoff.

Rana kommune

- gir mye bistand i startfasen

I Rana kommune er det hovedsakelig rehabiliteringstjenesten og boligkonsulenten på service torget som jobber med tilpassing av bolig. Samarbeidet er tett og godt forankret.

I følge disse instansene er det viktig å bistå brukerne i utrednings- og prosjekteringsfasen.- Denne fasen er særlig viktig for å få til gode løsninger, sier ergoterapeut Svein Arne Andersen i Rana kommune.

Bilde: Ergoterapeut Svein Arne Andersen, Rana kommune.

Kommunen har gode erfaringer med arkitektene i området, men ergoterapeuten understreker betydningen av å synliggjøre hensikten med prosjektet, slik at arkitekten ikke planlegger flere endringer enn nødvendig. - Det kan likevel hende at bruker ønsker å gjøre mer med boligen enn det som kreves for tilpassingen sin del. Da kan arkitekten lage to skisser til løsning. Det vil så være bruker og dennes økonomi som avgjør valget, sier Andersen.

Fakta Rana kommune

- Rana kommune er den tredje største kommunen i Nord-Norge med ca. 26.000 innbyggere
- Rana har hatt en relativt stabil folkemengde de siste ti årene
- Befolkningsprognosene indikerer en vekst i antall eldre over 67 år på ca. ni prosent i 2030
- Det er 11 802 bebodde og ubebodde boliger i kommune
- Boligmassen i Rana består av 59 prosent eneboliger og 15 prosent blokkbebyggelse
- Over 50 prosent av boligene er bygd for 30-60 år siden
- Av den totale blokkbebyggelsen i kommunen har 24 prosent heis
- Kommunen disponerer ca. 530 boliger. Av disse er 74 prosent tilgjengelig for rullestolbrukere

Kilde: SSB

Ikke alle saker krever innsats fra begge etatene, for eksempel saker hvor behovet er avklart eller hvor tilpassingen kan løses uten økonomisk rådgivning eller bistand fra kommunen. Det er særlig i store og kompliserte saker at både rehabiliteringstjenesten og boligkontoret må involveres.

Kommunen bistår både med å vurdere den fysiske tilretteleggingen av boligen og økonomisk rådgivning. - Vi ønsker å vise brukerne hva som er mulig å gjøre med boligen. Det er viktig å informere om hvilke virkemidler som er tilgjengelig. Vi vurderer om det er mulig å tilpasse eller omorganisere huset, for eksempel bytte soverom. I noen tilfeller er løsningen å kjøpe en ny bolig som er bedre tilpasset funksjonsevnen til brukeren, sier Andersen.

Hvilke virkemidler brukes?

Ulike virkemidler tas i bruk under boligtilpassingen. Boligkonsulent Hilde Fridtjofsen nevner:

- NAVs ulike hjelpemidler - blant annet heistilskuddet
- -Husbankens tilskudd til utredning og prosjektering, startlån og tilskudd til tilpassing.

Bilde: Boligkonsulent Hilde Fridtjofsen, Rana kommune.

- Tilskudd til tilpassing gis som regel i kombinasjon med startlån. Det kan også være at de som har behov for tilpassing har så god økonomi at de har midlene selv, sier Fridtjofsen.

Informasjon

Informasjon om virkemidlene og ulike ordninger ligger på kommunens nettsider.

Her lenkes det også til Husbankens og NAVs sider.

Videre er brosjyrer om ulike ordninger tilgjengelig på servicetorget.

Vedtaksmyndighet ligger hos boligkonsulenten

Boligkonsulenten har vedtaksmyndighet når det gjelder tilskudd og startlån. Det betyr at sakene kan avgjøres raskt.

Bilde: Julia Gruben, Rana kommune.

Suksessfaktorer

- Nært og godt samarbeid mellom fagpersonene
- Høy kompetanse hos de som jobber med boligtilpassing
- At ordningene og rollene er godt kjent

Skien kommune

Ergoterapeut Hanne Mosseby i Skien kommune er tilknyttet en spesialscole og -barnehage for barn og unge med multihandikap. - God koordinering mellom ulike aktører og god dialog med berørte familier sikrer fornøyde brukere, fastslår Mosseby.

Bilde: Ergoterapeut Hanne Mosseby, Skien kommune.

Som kommunal ergoterapeut på spesialscole er bolig ofte et av områdene man undersøker. Ergoterapeuten kartlegger hva som fungerer og hva som ikke fungerer med boligen før hun videre gjør en forsiktig vurdering av potensialet for tilpassing. Enkelte ganger blir det tidlig klart at boligen er uegnet. Hun bistår da familier med å se på ny bolig. - Hvis vi sammen konkluderer med at boligen kan tilpasses, redegjør jeg for videre saksgang. Som regel blir første punkt å søke om tilskudd til utredning og prosjektering. Jeg bistår familiene med videre kontakt med kommunens boligkontor, sier Mosseby.

Kommunen/NAV bistår også med økonomisk veiledning. Dette gjelder spesielt økonomisk vanskeligstilte familier. De økonomiske rammene kartlegges først, deretter starter den praktiske planleggingen når det gjelder tilpassing av boligen. Ergoterapeut ønsker at familiene i størst mulig grad selv finner fram til aktuelle byggefirma og arkitekt.

Når vi har kommet frem til hva slags løsning familien skal gå for, ber jeg dem innhente pristilbud på jobben som de kan bruke som grunnlag for søknad om tilskudd til tilpassing. Min jobb blir å skrive en uttalelse hvor jeg beskriver barnets funksjon og hva som ikke fungerer med boligen per dags dato. I den videre saksbehandlingen på kommunens boligkontor, hender det jeg blir med foreldrene på drøftingsmøter for å se nærmere på hvordan de økonomisk kan få til dette. Dette gjelder spesielt i saker med økonomisk vanskeligstilte.

Tilskudd til etablering kan da også bli et virkemiddel som blir trukket inn etter at saksbehandler har vurdert saken. Startlån kommer også ofte inn som en medfinansiering i saker med økonomisk vanskeligstilte,

Fakta Skien kommune

- Innbyggertall per 1. januar 2014: 53 439
- Det forventes fortsatt befolkningsvekst fram mot 2030. Sterkest vekst i de eldste aldergruppene
- Aldersgruppa 65 – 79 år øker mest
- Det har vært en stabil økning i antall boliger i Skien kommune de siste fem år. Dette gjelder for alle typer boliger
- Kommunen venter en årlig befolkningsvekst på 0,8 prosent frem til 2020 (tilsvarende årlig vekst på ca. 400 personer)

mens det i andre tilfeller søkes om grunnlån, sier Mosseby.

Ergoterapeuten fremhever at hun er avhengig av godt samarbeid gjennom befaringer og møter med arkitekt og entreprenør for at alle skal være enige om hva som er teknisk mulig å få til av egnede løsninger. Hjelpemiddelsentralen kan også være med ut på befaring eller kontaktes allerede i utrednings- og prosjekteringsfasen: - I en del saker har vi på et nokså tidlig tidspunkt tatt med oss tegninger til Hjelpemiddelsentralen for å diskutere hva slags hjelpemiddel det er behov for, mulige løsninger og hvilke hensyn som må tas avhengig av hjelpemiddel. Det er spesielt med fastmonterte løsninger at tekniske detaljer må avklares. Hjelpemiddelleverandører blir også gjerne koblet inn i dette arbeidet. Hjelpemiddelsentralen ser med velvilje på å starte opp sakene tidlig, slik at entreprenør og leverandør får snakket direkte med hverandre og at tekniske hensyn blir tatt. For eksempel at entreprenøren er klar over at det skal inn en takheis som skal festes på en bestemt måte.

Hanne Mosseby fungerer som rådgiver gjennom hele prosessen og er et koordinerende ledd mellom ulike aktører. Ulike instanser trekkes inn når det er nødvendig. Underveis gjennomføres ofte hjemmebesøk sammen med boligkontoret, slik at involverte der også får en bedre forståelse for saken.

Vedtak om tilskudd til tilpassing blir fattet av saksbehandler på Eiendom Forvaltning.

Informasjon om ordningen blir kunngjort årlig i lokalavisene og på Skien kommunes hjemmeside.

Steinkjer kommune

Kommunen arbeider for å nå de som trenger tilpassing eller ombygging av boligen sin for å få en enklere hverdag.

Særlig viktig er det å finne de menneskene som ikke har vært i kontakt med systemet fra før av, og som ikke vet om tilskuddet.

Odd Georg Skjemstad jobber ved Bolig- og tildelingskontoret i Steinkjer kommune. Han er godt kjent med alle Husbankens virkemidler. Gjennom mange år har han hatt et tett samarbeid med ergoterapeutene Eli Ringseth og Jorunn Gilberg, som jobber ved Egge Helsetun, om ordningen tilskudd til tilpassing.

Tiltak for å gjøre tilskuddet mer kjent

Kommunen ønsker å bli mer synlig i media, for å nå ut til enda flere. De har markedsført tilskudd til tilpassing på kommunes nettsider og i lokalavisen. I tillegg har både ergoterapeutene og boligkonsulenter vært tilstede og informert om tilskudd til tilpassing, og andre relaterte ordninger når Hjelpemiddelsentralen har hatt sine temadager om boligspørsmål.

Boligkonsulent Skjemstad forteller at de nå skal gå mer offensivt ut, og legge ut informasjon på legekontor, bibliotek, helsestasjoner, og gjennom hjemmebesøk av ergoterapeutene i kommunen.

De fleste som tar kontakt kommer direkte til Bolig- og tildelingskontoret, NAV eller ergoterapeut, etter at de har hørt om tilskuddet. Noen får informasjon gjennom hjemmesykepleien, eller ressursentret for seniorer.

Ressursentret for seniorer er på hjemmebesøk til de som er over 80 år og som ikke har tjenester i hjemmet fra før. Ved behov tar de kontakt med ergoterapeutene ved Egge helsetun.

Bilde: Tjenestehetsleder for Dag og døgnrehabilitering, Marit Strugstad, Steinkjer kommune.

Bilde: Ergoterapeut Jorunn Gilberg, finansierings/boligkonsulent Odd Georg Skjemstad og ergoterapeut Eli Ringseth, Steinkjer kommune.

De som har kommunale tjenester kommer til bolig- og tildelingskontoret.

De som er under rehabilitering og i direkte kontakt med dag- og døgnrehabiliteringstjenesten tar kontakt med ergoterapeutene.

Boligkonsulent og ergoterapeut jobber tett sammen for å få de beste tilpassingene for bruker

Når ergoterapeut og boligkonsulent får inn en henvendelse, tar de en befaring på boligen sammen.

Ergoterapeut ser på fysiske tilrettelegginger, hva som kan gjøres med boligen og hvilke virkemidler som er hensiktsmessig å bruke.

Bolig- og tildelingskontoret ser på hvilke økonomiske virkemidler som vedkommende er i målgruppen for.

Tilskudd til tilpassing kombineres ofte med heistilskudd fra NAV hjelpemiddelsentralen.

- Det vil si at søker får det trappeheisen koster i tilskudd, slik at han kan foreta varige tilpassinger i stedet. Det er ergoterapeutene som sender eventuell søknad til NAV hjelpemiddelsentralen sier Skjemstad.

Der det er snakk om ombygginger for å for eksempel få større bad, mer tilgjengelig inngangsparti eller alle primærrom på hovedplan, kombineres tilskuddet med tilskudd til utredning og prosjektering.

Når søker har fått innvilget søknaden sin, tar han selv kontakt med arkitekt eller byggmester. Vi anbefaler aldri noen for søkerne, men kan komme med forslag så de kan innhente pristilbud. Det hender vi hjelper dem med å sammenligne tilbud, forteller Skjemstad.

Evaluering av ordningen

Vi har en årlig gjennomgang av saker vi har hatt sammen med Skjemstad. Vi er også innom søker og ser om tiltakene som er satt i gang, fungerer for brukeren, forteller Ringseth. Både Eli Ringseth og Odd Georg Skjemstad er enige i at et godt samarbeid internt og en felles forståelse av problemene og utfordringene er avgjørende for å lykkes i dette arbeidet.

Fakta Steinkjer kommune

- Steinkjer by er fylkets hovedstad
- Innbyggertall: 21 555 (kilde: SSB pr 1. januar 2014)
- 1 178 er over 80 år, det vil si 5,5 prosent av det totale innbyggertallet
- Av totalt 10 315 boliger er 6 403 eneboliger. (tall fra SSB, 2011)
- Forventet boligbehov i aldersgruppen 65 og eldre i de to kommende 5 års periodene

Steinkjer: 2013-2018: 68

Steinkjer: 2018-2023: 84

Åfjord kommune

I Åfjord kommune samarbeider ergoterapitjenesten og servicetorget tett om tilskuddsordningen tilskudd til tilpassing.

Åfjord er en liten kommune med sine 3200 innbyggere. Det gjør det enklere å arbeide på tvers av tjenestene internt.

-Tilskudd til tilpassing er med på å redusere køen på omsorgsboligene og sykehjemsplassene i kommunen, sier ergoterapeut Aud Frønes.

Bilde: Ergoterapeutene Karin Dokset og Aud Frønes i Åfjord kommune.

Frønes har arbeidet som ergoterapeut i mange år, og har opparbeidet seg et godt nettverk med ulike aktører i kommunen, som nøkkelpersoner fra servicekontoret, hjemmesykepleien og bransjeaktører (byggmestre). Hun har, sammen med rådgiver Helge Humstad, arbeidet for å gjøre ordningen kjent, og mange har fått tilpasset boligen sin.

Ergoterapeutene har en viktig rolle i forhåndsvurderingen av søkers behov for tilpassing

Ergoterapitjenesten ligger under enheten for «Helse og velferd». De gir blant annet råd og veiledning på hvordan boligen kan tilpasses, slik at folk kan bli boende hjemme lenger. Mange henvendelser kommer til ergoterapitjenesten gjennom hjemmesykepleien. Men Frønes forteller at det hender at det er brukeren selv, eller pårørende som tar kontakt med ergoterapitjenesten.

- I en så liten kommune som Åfjord, går ryktene fort når noen har fått hjelp av oss, sier Frønes.

Frønes forteller at hun starter med et hjemmebesøk for å ta en vurdering av boligen, og for å se om søker er

Fakta Åfjord kommune

- Åfjord er en kystkommune
- Innbyggertall: 3 242 (kilde: SSB pr 1. januar 2014)
- 289 er over 80 år, det vil si 7,0 prosent av det totale innbyggertallet.
- Av totalt 1 639 boliger er 1 284 eneboliger. (tall fra SSB, 2011)
- Forventet boligbehov i aldersgruppen 65 og eldre i de to kommende 5 års periodene:

Åfjord: 2013-2018: 11

Åfjord: 2018-2023: 9

aktuell for tilskuddet. Hun ser også på hvilke løsninger som må til for at søker skal kunne bli boende.

-Søker tar selv kontakt med byggmester, og sammen tar vi en felles befaring av boligen, forteller Frønes. Byggmesteren kommer med forslag til endringer (tegninger) og et pristilbud.

-Sammen med en funksjonsrapport sender jeg søknaden videre til Humstad på servicetorget. I de sakene det er nødvendig med tilskudd istedenfor trappeheis fra NAV, sendes en søknad til NAV hjelpemiddelsentralen, forteller Frønes.

Godt samarbeid mellom enhetene i Åfjord

Rådgiver Helge Humstad og ergoterapeut behandler søknadene om tilskudd til tilpassing. Rådgiveren har også god oversikt over de andre statlige virkemidlene, og kan ta en vurdering om flere virkemidler kan kombineres. I samarbeid med NAV hjelpemiddelsentralen kan tilskudd til tilpassing kombineres med tilskudd istedenfor for trappeheis.

-Når søker får et tilsagn fra oss og eventuelt NAV, er det søker som har den videre kontakten med byggmester, forteller Frønes.

Hva brukes tilskudd til tilpassing til?

De fleste tilfellene, brukes tilskuddet til å få alle primærrom på et plan. Det vil si soverom, bad, stue og kjøkken. Det er gjerne bad og soverom som må utbedres.

-I mange tilfeller blir det satt på et lite påbygg for å få plass til både soverom og bad i hovedetasjen, forteller Frønes.

Markedsføring

Tilskudd til tilpassing markedsføres gjennom Åfjord kommunes gratisblad til innbyggerne og hytteiere. Bladet kommer ut to ganger i året.

I tillegg markedsføres tilskuddet via kommunens nettsider.

- I en liten kommune som Åfjord, er det lett å fange opp behov fordi nettverket er så lite. De ansatte i kommunen har vært stabil over mange år, og innbyggerne kjenner oss godt. Samtidig ryktes det i kommunen om noen har fått hjelp, avslutter Frønes.

Mestring av hverdagen

Ekteparet Magne og Sigrun Gabrielsen, fikk tilpasset boligen sin i 2009 etter at fru Gabrielsen ble kreftsyk. Dette var avgjørende for at kona kunne bo hjemme i de to siste årene hun levde.

Bilde: Magne Gabrielsen og Ergoterapeut Aud Frønes ved inngangspartiet til boligen.

Sammen har ekteparet bodd i «Husbankhuset», som de bygde i 1956 på Stokkøya i Åfjord. Ergoterapeut Aud Frønes var i kontakt med paret i 2009, da de søkte om hjelp til å mestre hverdagen.

Bilde: Ergoterapeut Aud Frønes og Magne Gabrielsen. Det ble blant annet gitt tilskudd til tilpassing for å få bad i hovedetasjen. Gabrielsen viser her baderommet.

Alle primærrom på et plan

Fru Gabrielsen trengte mye pleie de siste årene hun levde. For at Magne Gabrielsen skulle slippe og bære konen sin mellom etasjene, måtte de bygge på huset for å få plass til et soverom og et bad på hovedplanet. Jeg hjalp henne hver natt slik at hun kunne gå på toalettet, forteller Gabrielsen.

Påbygget ble utført høsten 2009, og fru Gabrielsen døde i juli 2011. – Sigrun var så redd for å sove borte, derfor fikk hun en fin avslutning på livet, da hun fikk bo hjemme helt til hun døde. Hun var ikke redd for å dø i det hele tatt, forteller Gabrielsen.

Tilskudd til tilpassing i kombinasjon med flere virkemidler

De fikk kr 57.110,- i tilskudd i stedet for trappeheis fra NAV hjelpemiddelsentralen og kr. 40.000,- i tilskudd til tilpassing av kommunen. I tillegg fikk de startlån av kommunen.

Gabrielsen er i dag er en sprek 85 åring, og har ikke behov for all den utbedringen som ble gjennomført. Men han har likevel gode forutsetninger for at han kan bli boende hjemme så lenge som mulig, sier ergoterapeut Aud Frønes.

Ås kommune

Fysio- og ergoterapitjenesten i kommunen er som regel stedet der kontakten med brukeren opprettes første gang, og ergoterapeut drar på hjemmebesøk.

Bilde: Eva Norderval Matzinger. Matzinger

- En husstands behov for løsninger er ofte sammenhengende.

Mye arbeid legges i å vurdere og analysere behov og muligheter. Dette krever innsikt og kunnskap fra flere fagfelt.

Et boligteam med flerfaglig kompetanse kan finne de beste tiltak på en mer effektiv og mindre tidkrevende måte, sier Eva Norderval Matzinger, som arbeider med barn med ulike typer funksjonsnedsettelse.

Hennes erfaring tilsier at når bevegelseshemmede barn blir eldre, oppstår det større utfordringer i hjemmet. Dette gjerne fordi barna blir tyngre og det blir vanskeligere å håndtere det fysiske, som når de trenger hjelp til å bevege og flytte seg til ulike gjøremål. De foresatte trenger da hjelp og tar kontakt med tjenesten i kommunen.

For brukeren og samfunnet er det best, både på kort og lang sikt, at personen blir boende hjemme så lenge som mulig. Derfor er det viktig for oss å bruke tid og krefter for å finne gode løsninger, sier Matzinger.

Avdekke behov

Kontakt med brukeren opprettes som oftest først gang hos Fysio- og ergoterapitjenesten i kommunen. Familien tar kontakt angående behov for hjelp til å løse en konkret utfordring. En ergoterapeut blir sendt på hjemmebesøk og undersøker hvordan forholdene er tilrettelagt i boligen.

Det finnes mange forskjellige behov, avhengig av bevegelseshemmingen. Det kan være flere årsaker til at problemene oppstår og når det oppstår.

Behovet for tilrettelegging varierer i forhold til hvilken grad av støtte og hjelp brukeren trenger. Løsningene må vurderes med utgangspunkt i behovet, muligheten i boligen, størrelse og kostnad på tilpassingsarbeidene.

Fakta Ås kommune

- Innbyggertall 18 163 pr juli 2014
- Ås kommune er leirjordsbygd med relativt store gårdsbruk og betydelig korndyrking. Store deler av Ås er dyrket mark og skog.
- Fra 1. januar ble Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, NMBU, opprettet. NMBU er opprettet etter en sammenslåing av Norges veterinærhøgskole (NVH) og Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB) på Ås. Handels-senter; noe industri, i første rekke trevareindustri
- I Ås er det mange eneboliger. Det er vanlig med tre eller flere eneboliger rundt et tun. Men også de som ligger mer isolert for seg. En del blokkbebyggelse finnes i sentrum. I de nærmeste årene forventes det stor aktivitet på byggefronten i forbindelse med at Veterinær høyskole flytter til området
- Ås kommunen arbeider med bosetting av flyktninger og arbeidsinnvandrere. Disse blir bosatt i kommunale utleieboliger, inntil 3 år. Disse gruppene får også prioritet i bruk av startlån for mer permanent bolig

Informasjon om virkemidler

I møtet med foresatte informerer ergoterapeuten om blant annet Husbankens lån og tilskudd til tilpassing, bolig og etableringstilskudd fra kommunen og bistandsmuligheter fra hjelpemiddelsentralen.

Boligkontoret har god oversikt over finansieringsmulighetene og gir råd og bistand i søknadsprosessen. I noen tilfeller er det behov for teknisk bistand og ergoterapeuten må hente inn assistanse fra teknisk fagperson i eiendomsavdelingen.

Prosjekteringstilskuddet er nyttig for søkeren i planleggingsfasen for å kunne vurdere muligheter og løsninger, og få en oversikt over kostnader.

Tilpassingsaktivitet i Ås

Mange prosjekter er komplekse. Av og til dukker det opp kompliserte utfordringer underveis. Matzinger har arbeidet i Ås kommune siden 2000. I løpet av denne

tiden har det blitt gjennomført to tilbygg og to nybygg for barn i private boliger. De har blitt finansiert ved hjelp av startlån og tilskudd.

To andre nye boliger, nylig overtatt av eierne, har blitt finansiert i kombinasjon av erstatningspenger fra forsikringsselskapet og startlån.

Utfordringer

Arbeid med finansiering, når Husbankens tilskudd er tildelt kommune, fungerer godt i Ås kommune. Det er likevel en utfordring at det tar lang tid å få gjennomført prosjektene. Det oppstår forsinkelser i byggingen slik at tilskuddet ikke blir brukt opp innen Husbankens frist, og dette påvirker neste års tilskudd. I tillegg styrer departementet føringene for hvem som får tilskudd, noe som gjør det vanskeligere å vite hvem vi kan tipse om tilskudd for neste år.

Samarbeid på tvers av etatene i kommunen kan også til tider være krevende, fordi det ikke finnes tydelige

Bilde viser et eksempel der familiens multifunksjonshemmede ungdom måtte bruke denne inngangen til huset før boligen fikk trinnfritt hovedinngang.

Bilde: Eva Norderval Matzinger på befaring. Her har bygget fått et tilbygg. Til høyre ser man tilbygget som inkluderer et stort bad, oppholdsrom og to soverom, med direkte utgang til veranda.

ansvarslinjer og samarbeidet ikke er formalisert slik det burde. Det er boligkontoret som er ansvarlig for vedtak i Ås.

Det vanligste tiltaket kommunen kan hjelpe til med å vurdere er å installere en egen rampe i stedet for NAV's trappeheiser, samt tilrettelegge bad/toalett som kan fungere med funksjonsnedsettelsen. Planering av uteområder for at eiendommen skal bli flat er et annet grep man tar. Tilbygg er vanligere når det gjelder større tiltak. For nybygg er det installasjon av personløfter eller heis som er mest typisk.

Samhandling

Den viktigste samarbeidspartneren for fysio- og ergoterapitjenesten internt er boligkontoret. Det hender at de tar direkte kontakt med Husbanken for konkrete avklaringer angående beløp, men boligkontoret har god oversikt om mulighetene. NAV er en selvfølgelig samarbeidspart. Hjelpemiddelsentralen har sine tilskudd i stedet for hjelpemiddel og bidrar med råd.

I mange tilfeller er det foresatte som tar seg av samarbeidet med entreprenører og arkitekter. Men det hender at ergoterapeuten bidrar med koordinering mot NAV, eller er den som tar kontakt med firmaet ved behov, forteller Matzinger.

Fallgruver og suksessfaktorer

Et boligprosjekt kan føre til mange fallgruver. Noen arkitekter har gode kunnskaper og har erfaring fra tilpassingsprosjekter. De forstår behovet og har oversikt over mulighetene. Andre firmaer har lite eller ingen erfaring fra tilsvarende oppdrag. De er ikke bevisste behovet i byggeprosessen og det hender dessverre at terskler og nivåforskjeller oppstår.

Ut fra Matzingers erfaring er en suksessfaktor å få avklart om planene kan gjennomføres, gjerne så fort som mulig. Tilstrekkelig kompetanse, tverrfaglig samarbeid, tydelige roller og ansvar er nøkkelfaktorer for å planlegge og gjennomføre tilfredsstillende løsninger, på minst mulig tid og kostnad, mener Eva Norderval Matzinger.

Informasjon om Husbankens ordninger

Ås kommunes nettsider har informasjon om startlån med lenker til Husbanken. Det er ikke egen informasjon om tilpassingstilskudd eller prosjekteringstilskudd. Kommunen har heller ikke papirinformasjon eller brosjyrer. Ergoterapeuten anbefaler foresatte å bruke Husbankens nettsider.

Husbanken

Alle skal bo godt og trygt

For ditt nærmeste regionkontor, ring 22 96 16 00

www.husbanken.no

Foto forside: Colourbox

HB 8.E.16 Boligrådgivning i kommunene - Eksempelsamling for organisering av arbeidet rundt boligtilpassing i kommunene - Februar 2015.